

CAN SYNDROM TÝRANÉHO, ZANEDBÁVANÉHO A ZNEUŽÍVANÉHO DÍTĚTE

Viktor Pacholík

Cíle studijní opory

Po prostudování bude student schopen:

- ▣ vymezit *syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte*,
- ▣ charakterizovat podstatu zanedbávání, týrání a zneužívání dítěte,
- ▣ charakterizovat typickou dětskou oběť zanedbávání, týrání a zneužívání,
- ▣ popsat okamžité a pozdní důsledky zanedbávání, týrání a zneužívání dítěte.

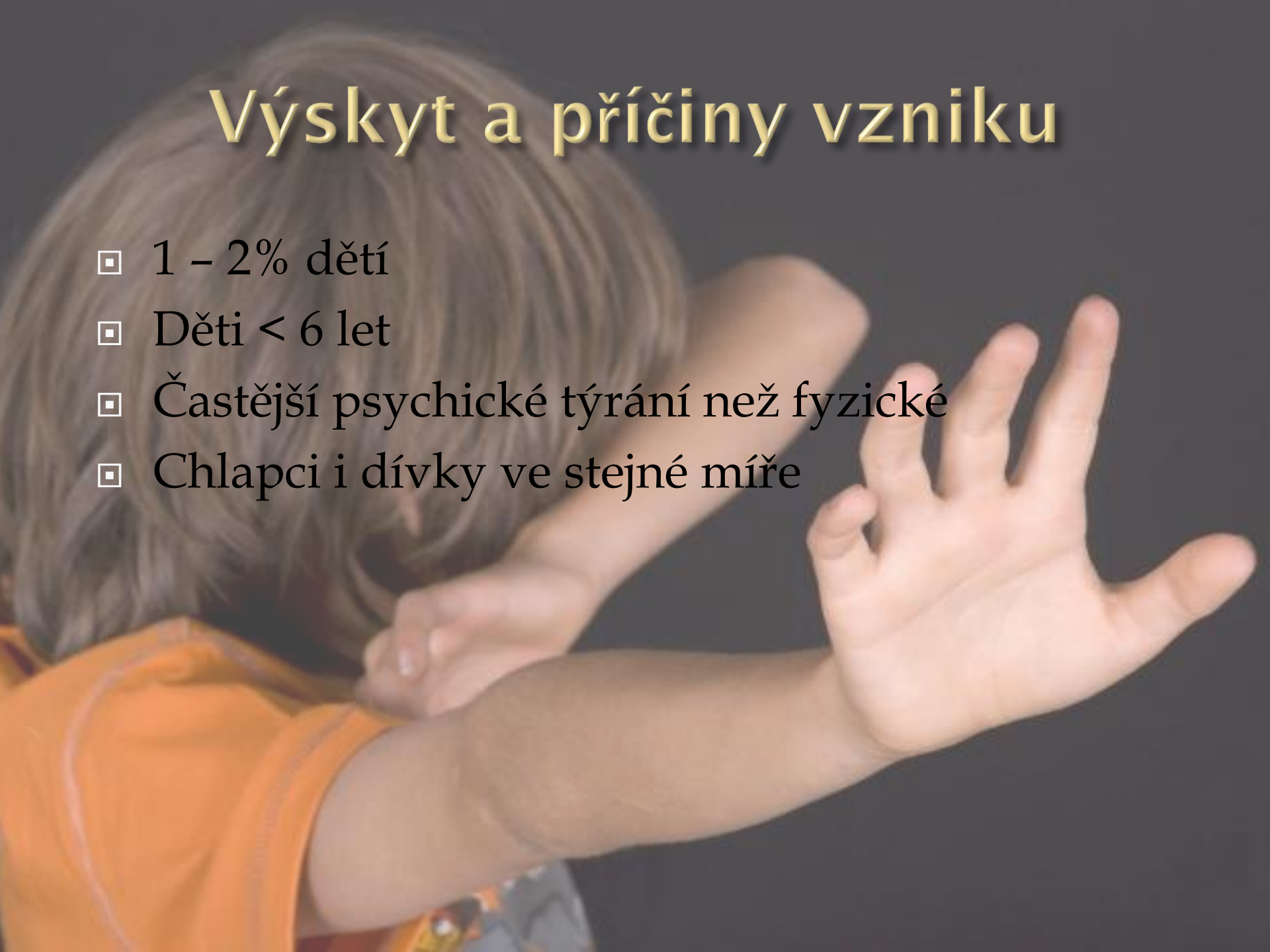
CAN – Child Abuse & Neglect

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

Poškození **tělesného, duševního i společenského** stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli **nenáhodného jednání** rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti **hodnoceno jako nepřijatelné.**

Výskyt a příčiny vzniku

- ▣ 1 – 2% dětí
- ▣ Děti < 6 let
- ▣ Častější psychické týrání než fyzické
- ▣ Chlapci i dívky ve stejné míře

Zanedbávání dítěte

- ▣ Nedostatečné uspokojování potřeb dítěte
- ▣ Deprivace

ZANEDBÁVAJÍCÍ RODIČE

- ▣ Nedostatečné kompetence
- ▣ Aktuální neschopnost věnovat dítěti adekvátní péči
- ▣ Nedostatečná motivace k rodičovství
 - Přílišná zaujatost vlastními problémy nebo zájmy

ZANEDBÁVANÉ DÍTĚ

- ▣ Pasivní, apatické, nenápadné
- ▣ Znevýhodněné, které „zklamaly“ své rodiče

Týrání fyzické či psychické

- ▣ Riziko – vztahy mezi členy rodiny narušené
- ▣ Agrese - projev nahromaděného napětí
- ▣ Přenos násilí a náhradní odreagování
- ▣ Děti, které
 - „provokují“,
 - nadměrně vyčerpávají,
 - odlišují se od normy.
- ▣ Význam situačních faktorů
- ▣ Medein komplex

Týrání fyzické či psychické

TÝRAJÍCÍ RODIČE

- ▣ Zvýšený sklon k násilí
- ▣ Své problémy a zájmy
- ▣ O děti obecně nestojí
- ▣ Zvýšená potřeba moci
- ▣ Negativní zkušenost z dětství
- ▣ Většinou otec matky v roli pasivní účastnice

TÝRANÉ DÍTĚ

- ▣ Chování je nesrozumitelné
- ▣ Svým chováním zatěžují, dráždí, vyčerpávají
- ▣ Nesplňují očekávání
- ▣ Vymáhají uspokojování svých potřeb

Sexuální zneužívání

Využití dítěte pro sexuální uspokojení dospělého

ZNEUŽÍVAJÍCÍ DOSPĚLÍ

- ▣ Častěji muži
- ▣ Odlišné sexuální zaměření
- ▣ Morálně narušení a sex. nevyzrálí
- ▣ Ztráta kontroly pudového jednání (onemocnění, alkohol aj.)
- ▣ Rodinná konstelace

ZNEUŽÍVANÉ DÍTĚ

- ▣ Obvykle dívky
- ▣ Děti postižené či jinak znevýhodněné

Syndrom deprivovaného dítěte

**Strádání v důsledku nedostatečného
uspokojování objektivně významných potřeb**

- ▣ Citová deprivace
- ▣ Sociokulturní deprivace

Citová deprivace

- ▣ Vážné obtíže v citových vztazích
- ▣ Absence stabilního a spolehlivého vztahu s rodičem
- ▣ Psychické důsledky – oblasti:
 - Kognitivní odlišnosti
 - Socializace
 - Řeč a komunikace
 - Sebepojetí
 - Chování

Sociální a kognitivní deprivace

- ▣ Znemožněn přiměřený rozvoj
- ▣ Syndrom Kašpara Hausera ⇒ nezvratné?
- ▣ Stupeň opoždění ⇒ délka a počátek zanedbávání
- ▣ Oblasti – nerovnoměrný vývoj (opoždění)
 - Myšlení a řeč
 - Socializace
 - Chování motivované uspokojit aktuální potřeby

Syndrom týraného dítěte

Týrání je takový projev chování rodičů či jiných osob, které dítě tělesně či duševně poškozuje a ohrožuje tak i jeho další vývoj.

- ▣ Deprivační zkušenost i silný stres
- ▣ Sekundární viktimizace
- ▣ Münchhausenův syndrom by proxy

Psychické důsledky týrání

Týrání postihuje především oblasti:

- ▣ Citové prožívání
- ▣ Způsob uvažování
- ▣ Nápadnosti v chování
- ▣ Obranné reakce

Pozdní důsledky

- ▣ Potíže v mezilidských vztazích
- ▣ Riziko asociálního, bezohledného chování
- ▣ Syndrom Batmana

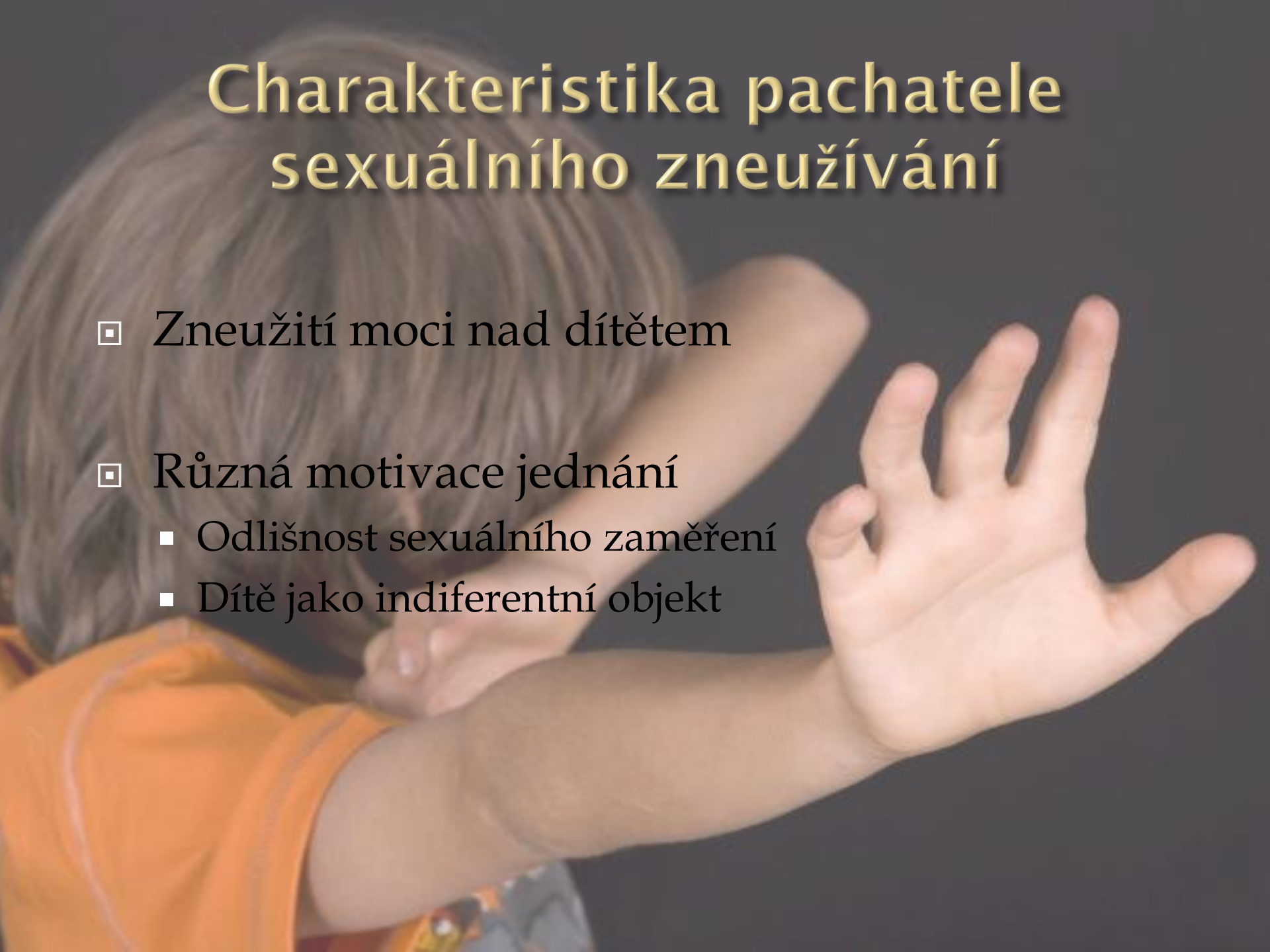
Syndrom sexuálně zneužívaného dítěte

Je projevem zneužití moci dospělého nad slabším a závislým dítětem, jeho využití k aktivitám, které jím nejsou plně pochopeny a akceptovány

- ▣ Formy sexuálního zneužívání
 - Nekontaktní sexuální aktivity
 - Kontaktní sexuální aktivity
 - ▣ Penetrativní
 - ▣ Nepenetrativní
 - Výroba pornografie a prostituce

Charakteristika pachatele sexuálního zneužívání

- ▣ Zneužití moci nad dítětem
- ▣ Různá motivace jednání
 - Odlišnost sexuálního zaměření
 - Dítě jako indiferentní objekt

Intrafamiliární sexuální násilí

- ▣ Aktér – člověk dítěti blízký
- ▣ Opakované zneužívání
- ▣ Změna rolí v rodině
- ▣ Pachatelem nejčastěji muž
- ▣ Chování matky
 - Jednoznačná ochrana
 - Popírání

Psychické důsledky sexuálního zneužívání

Závažnost důsledků je tím vyšší, čím je dítě **mladší**, čím je dítě **na násilníkovi závislejší** a čím **menší oporu** najde u ostatních členů rodiny.

Psychické důsledky sexuálního zneužívání

- ▣ Home alone syndrom
- ▣ Citové prožívání
 - Pocity studu, viny, ponížení a beznaděje
 - Ambivalentní vztah k pachateli
 - Stockholský syndrom
- ▣ Dezorientace dítěte
- ▣ Časté extrémy v chování
- ▣ Předčasně zdůrazněná sexualita
- ▣ Nápadný strach z jakéhokoliv projevu sexualit

Psychické důsledky sexuálního zneužívání

Syndrom přizpůsobení sexuálnímu zneužívání

- ▣ Fáze utajování a bezmocnosti
- ▣ Fáze přizpůsobení
- ▣ Fáze opožděného odhalení a odvolání výpovědi

Léčba CAN

- ▣ Krizová centra
- ▣ Lékařská péče
- ▣ Psychoterapie
- ▣ Socioterapie

STOP
týrání dětí!

DEJME
ZELENOU
pozitivnímu
rodičovství!

Vychovávejme děti láskyplně, moudře
a bez tělesných trestů.

Otázky k procvičení

- ▣ Co znamená *syndrom CAN*?
- ▣ Stručně charakterizujte typického pachatele (rodiče) a dětskou oběť týrání.
- ▣ Vysvětlete *syndrom Kašpara Hausera*
- ▣ Co označuje *Home Alone Syndrom*?

Literatura

- ▣ Říčan, P., & Krejčířová, D. (2006). *Dětská klinická psychologie* (4., přeprac. a dopl. vyd). Praha: Grada.

DĚKUJI ZA POZORNOST.

pacholik@utb.cz